

Promjena zanimanja i nejednakost plaća Europski centar za praćenje poslova 2017.

Uvod

Tijekom 2016. godine, zaposlenost u EU-u konačno se vratila na istu razinu kao i prije svjetske financijske krize. Oporavak koji je započeo 2013. doveo je do stvaranja osam milijuna novih neto radnih mjesta. Većina te nove neto zaposlenosti stvorena je u uslužnim djelatnostima, no postoji značajan oporavak zaposlenosti u proizvodnji koji iznosi oko 1,5 milijuna novih radnih mjesta.

Ovo, šesto godišnje izvješće Europskog centra za praćenje radnih mjesta, detaljnije razmatra nedavne promjene (od drugog tromjesečja (Q2)2011. do drugog tromjesečja 2016.) u zaposlenosti na razini država članica i ukupnoj razini EU-a. Dio 1. izvješća primjenjuje „pristup zasnovan na poslovima” za kvantitativno opisivanje promjena u zaposlenosti (koliko je radnih mjesta stvoreno ili uništeno te u kojim sektorima) i za kvalitativno opisivanje (o kojim se vrstama radnih mjesta radilo, uglavnom u vidu prosječne satnice). Dio 2., odjeljak koji je više usmjeren na analizu, raspravlja o ulozi koju zanimanja imaju u strukturiranju nejednakosti plaća u Europi i do koje su mjere zapaženi obrasci polarizacije radnih mjesta i nadgradnje doprinijeli trendovima nejednakosti plaća u proteklom desetljeću.

Kontekst politike

Strategija Europske unije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast obuhvaća predanost promicanju visoke razine zapošljavanja i produktivnosti. To uključuje ponovnu usmjerenost na ciljeve iz ranije Lisabonske strategije za „brojnija i bolja radna mjesta”. Potrebno je više radnih mjesta kako bi se riješio problem neprihvatljivo visokih stopa nezaposlenosti. No Europi također trebaju bolja i produktivnija radna mjesta ako želi ponovno poboljšati životni standard za svoje građane u rastućoj, integriranoj globalnoj ekonomiji. Paket za zapošljavanje („prema oporavku bogatim poslovima”) Europske komisije za 2012. utvrđuje neke sektore u kojima je rast zapošljavanja najizgledniji: zdravstvene usluge, informacijske i komunikacijske tehnologije, osobne i kućanske usluge, kao i obećavajuću, iako teško opisivu, kategoriju „zelenih

poslova”. pristup zasnovan na poslovima usvojen u ovom izvješću nudi najnovije podatke o razinama zaposlenosti i kvaliteti poslova u rastućim sektorima i zanimanjima kao i u onima u opadanju.

Pristup zasnovan na poslovima 1990-ih je razvio dobitnik Nobelove nagrade Joseph Stiglitz u SAD-u, a zatim su ga usavršili Erik Olin Wright i Rachel Dwyer. Posebno pitanje kojim se njegov raniji rad u SAD-u bavio – postiže li se stvaranje radnih mjesta na račun kvalitete radnih mjesta? – tijekom vremena postalo je složenije. pristup zasnovan na poslovima posebno se upotrebljavao za procjenu do koje se mjere strukture zapošljavanja u razvijenim gospodarstvima polariziraju, što dovodi do „smanjenja” srednje plaćenih radnih mjesta ili nadgradnje kako se broj visokokvalificiranih radnika na raspolaganju povećava. Budući da se zapošljavanje u nekim tržištima rada polarizira, ovo se istraživanje može povezati sa širim pitanjem povećanja nejednakosti.

Ključni rezultati

Promjene u zaposlenosti, 2011. – 2016.

- U drugom tromjesečju 2013. osam milijuna više ljudi radilo je u EU-u u usporedbi s razdobljem od prije tri godine. Rast zapošljavanja od 2013. samo je u malo mjeri bio usmjeren prema dobro plaćenim radnim mjestima. Postoji snažan rast u slabo plaćenim i srednje plaćenim radnim mjestima koji je u skladu s oporavkom temeljenim na potrošnji.
- Tijekom duljeg vremenskog okvira (sve do kasnih 1990-ih), dobro plaćena radna mjesta nastavila su brže rasti u odnosu na ona u ostatku raspodjele plaća. Takav slučaj zabilježen je u recesijskim i u nerecesijskim razdobljima.
- Od deset poslova u EU-u više od sedam sada je u uslužnim djelatnostima, sektoru čiji je doprinos bio veći od osam milijuna radnih mjesta u EU-u od 2011. Nedavni rast zapošljavanja u uslužnom sektoru asimetrično je polariziran, s većim povećanjem broja poslova pri vrhu i pri dnu raspodjele plaća.

- Zabilježeno je i povećanje od 1,5 milijuna zaposlenih u proizvodnji od 2013. Veći dio tog povećanja zabilježen je u inženjerstvu, stručnim i rukovodećim radnim mjestima u najvišem kvintilu plaća, a ne u tradicionalnim poslovima u proizvodnji. Isto tako, zemlje EU13 (one koje su pristupile EU-u od 2004.) ostvarile su najveću novu neto zaposlenost u proizvodnji.
- U brojnim velikim skupinama radnih mjesta koja brzo rastu, udio starijih radnika značajno se povećao, što upućuje da su produljeni radni vijek i kasnija umirovljenja jednako važni čimbenici u objašnjavanju nedavnog rasta zaposlenosti kao i bilo kakve pojave dinamičnosti tržišta rada.
- Iako postoje velike razlike u Europi na razini nejednakosti plaća, zanimanja osiguravaju u velikoj mjeri sličan temelj raspodjele plaća u svim zemljama. Raspodjela razlika u plaćama između i unutar zanimanja i hijerarhija plaća za pojedinačna zanimanja (koja se zanimanja plaćaju više, a koja manje) uglavnom su iste u svim zemljama. Stvarne razlike između plaća koje se isplaćuju prema zanimanju i mjera u kojoj se plaće grupiraju u širokim razredima ili se povezuju s razlikama u ljudskom kapitalu, aspekti su koji se razlikuju među državama.
- Unatoč produbljivanju i generalizaciji polarizacije radnih mjesta u Europi nakon velike recesije, dinamika zanimanja nije prouzročila razvoj nejednakosti plaća u posljednjem desetljeću. Promjene u raspodjeli plaća unutar zanimanja imale su mnogo veće posljedice za cjelokupne trendove nejednakosti plaća nego za promjene u plaćama koje se isplaćuju za različita zanimanja, ili za promjene u strukturi zanimanja.

Promjena zanimanja i nejednakost plaća

- Zanimanja imaju važnu ulogu u strukturiranju nejednakosti plaća u Europi. To je djelomično zbog toga što zanimanja prenose učinak koji na nejednakost plaća imaju drugi čimbenici kao što su ljudski kapital, društveni sloj i razlike s obzirom na spol ili dob. No zanimanja također imaju svoj učinak na nejednakost plaća, vjerojatno kao posljedica posebnih mehanizama kao što su izdavanje radnih dozvola, potvrda o kvalifikacijama ili sustavi naukovanja.

Dodatne informacije

Izvešće *Promjena zanimanja i nejednakost plaća: Europski centar za praćenje poslova 2017.* dostupan je na <https://www.eurofound.europa.eu/hr/publications>

Za više informacija obratite se voditelju istraživanja Enriqueu Fernández-Macíasu na efe@eurofound.europa.eu